

ZN WSH Zarządzanie 2016 (2), s. 119-130

Oryginalny artykuł naukowy
Original Article

Data wpływu/Received: 15.02.2016

Data recenzji/Accepted: 26.04.2016/21.04.2016

Data publikacji/Published: 2.06.2016

Źródła finansowania publikacji: środki własne Autora

DOI: 10.5604/18998658.1209995

Authors' Contribution:

- (A) Study Design (projekt badania)
- (B) Data Collection (zbieranie danych)
- (C) Statistical Analysis (analiza statystyczna)
- (D) Data Interpretation (interpretacja danych)
- (E) Manuscript Preparation (redagowanie opracowania)
- (F) Literature Search (badania literaturowe)

dr inż. Anna Lemańska-Majdzik ^{A B C D E F}

Wydział Zarządzania

Politechnika Częstochowska

**PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W SEKTORZE MŚP – WYBRANE
ASPEKTY ROZWOJU FIRM W WOJEWÓDZTWIE ŚLĄSKIM**

**ENTREPRENEURSHIP IN THE SME SECTOR – SELECTED
ASPECTS OF THE DEVELOPMENT OF COMPANIES
IN SILESIAN VOIVODESHIP**

Streszczenie: Przedsiębiorczość to zespół zjawisk związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, dotyczy zarówno nowych przedsięwzięć, jak i rozwoju przedsiębiorstw już istniejących. Postrzeganie szans przez przyszłych i obecnych przedsiębiorców w otoczeniu wpływa na zachowania oraz możliwości przedsiębiorcze, co z kolei decyduje o poziomie rozwoju przedsiębiorczości w Polsce. Opracowanie przedstawia istotę i uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości oraz wyniki badań na grupie przedsiębiorstw sektora MŚP prowadzących działalność w województwie śląskim.

Słowa kluczowe: przedsiębiorczość, uwarunkowania przedsiębiorczości, rozwój przedsiębiorczości w sektorze MSP

Abstract: Entrepreneurship is a set of phenomena connected with carrying out business activity. It refers to both new undertakings and development of already existing enterprises. The perception of chances by future and existing entrepreneurs in the environment impacts entrepreneurial behaviour and possibilities, which in turn determines the level of development of entrepreneurship in Poland. There are multiple factors and conditions that influence the development of entrepreneurship, especially in the sector of small and medium-sized enterprises. The paper presents the character and conditions of the development of entrepreneurship and findings of a survey of a group of enterprises from the SME sector operating in Silesian Voivodeship.

Keywords: entrepreneurship, entrepreneurship conditions, development of entrepreneurship in the SME sector

Wstęp

Przedsiębiorczość to zjawisko bardzo szeroko opisywane w literaturze naukowej. Ilość raportów czy opracowań uwzględniających poziom przedsiębiorczości i czynniki na nią wpływające jest ogromna. Przedsiębiorczość to proces, na który składają się szczególne etapy, oraz zjawisko, które – jak wynika z przeglądu literatury przedmiotu – jest warunkiem koniecznym dla występowania procesu rozwoju organizacji. Zjawisko przedsiębiorczości związane jest z wieloma czynnikami determinującymi je we współczesnej gospodarce, dlatego też ważne stają się miary przedsiębiorczości pokazujące rozwój tego zjawiska. Rozwój przedsiębiorczości postrzegany jest przez pryzmat liczby nowych przedsięwzięć, wzrostu liczby działających przedsiębiorstw czy rozwój już istniejących. Warto zatem podejmować próby analizy zjawiska, które wpływa na wzrost i rozwój gospodarczy całych społeczeństw.

Celem opracowania jest pokazanie istoty przedsiębiorczości w aspekcie jej uwarunkowań oraz pokazanie wyników badań własnych na grupie 250 przedsiębiorstw sektora MSP funkcjonujących w województwie śląskim, które deklarują rozwój na rynku.

1. Istota przedsiębiorczości

W potocznym rozumieniu przedsiębiorczość traktowana jest jako synonim zaradności i rzutkości, dynamizmu czy życiowego sprytu¹. Pojęcie przedsiębiorczości jest zdefiniowane w różnorodnych opracowaniach, w tym w encyklopedii biznesu, w słowniku języka polskiego czy leksykonach zarządzania. Ogólnie pojęcie to jest analizowane w szerszym i węższym znaczeniu². W szerokim tego słowa znaczeniu osoba przedsiębiorcza to taka, która bierze

¹ A. Lemańska-Majdzik, *Czynniki sukcesu firm powstałych w wyniku samozatrudnienia*, Sekcja Wydawnictwa Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2009, s. 9.

² Szeroki przegląd definicji przedsiębiorczości, przedstawiają m.in.: W. Dyduch, *Pomiar przedsiębiorczości organizacyjnej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2008, s. 23-31; J. Duraj, M. Papiernik-Wojdera, *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Difin, Warszawa 2010, s. 18-60.

coś na siebie, skora do podejmowania zadań, a przymiotnikiem „przedsiębiorczy” określa się ludzi aktywnych, rzutkich, energicznych, przejawiających inicjatywę. Natomiast w węższym znaczeniu przedsiębiorczość to cecha psychiczna, a ściślej zespół cech warunkujących bycie dobrym przedsiębiorcą, czyli osiąganie sukcesów w organizowaniu i kierowaniu organizacjami³. Klasyczne ujęcie przedsiębiorczości to proces tworzenia wartości poprzez wykorzystanie unikalnej kombinacji zasobów w celu wykorzystania pojawiających się szans⁴.

Powszechnie rozumiana przedsiębiorczość jest pojęciem niezwykle popularnym. Wyszukiwarka Google⁵ pokazuje informację zwrotną dla hasła „przedsiębiorczość” około 6 560 000 razy w indeksowanych przez nią stronach.

Według raportu OECD⁶ przedsiębiorczość wynika z ludzkiego działania na rzecz generowania wartości, wiąże się głównie ze zdolnością ludzi do rozpoczynania nowych przedsięwzięć lub rozwojem istniejących działalności gospodarczych, wyraża się poprzez tworzenie, określenie i wykorzystanie nowych produktów, procesów lub rynków. Przedsiębiorczość to zespół zjawisk związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej.

T. Kraśnicka⁷ rozumie przedsiębiorczość jako szczególny typ aktywności ludzi działających indywidualnie lub wewnątrz organizacji. Według niej przedsiębiorczość polega na wykorzystywaniu postrzeganych w otoczeniu okazji poprzez realizację przedsięwzięć, często o charakterze innowacji, tworzeniu nowych organizacji lub rewitalizacji już istniejących, które powinny przynosić efekty zarówno ekonomiczne, jak i pozaekonomiczne. Z kolei według R. Ronstadta⁸ przedsiębiorczość to dynamiczny proces stopniowego tworzenia bogactwa, który polega na podejmowaniu zasadniczego ryzyka po to, by nadać wartość jakiemuś nowemu czy unikalnemu produktowi lub usłudze. Podjęte działania związane są z zastosowaniem szczególnych umiejętności i wykorzystaniem odpowiednich zasobów.

Tak więc przedsiębiorczość najprościej zdefiniować można jako sztukę radzenia sobie w przeróżnych sytuacjach życiowych, a I. Lichniak⁹ podkreśla nawet, że przedsiębiorczości można się nauczyć lub ją po prostu wytrenować.

2. Uwarunkowania przedsiębiorczości

M. Bratnicki¹⁰ określa, że współcześnie przedsiębiorczość jest jednym z najważniejszych nośników zdobywania i utrzymywania przewagi konkurencyjnej organizacji. Dla-

³ W. Pomykało (red.), *Encyklopedia biznesu*, Wydawnictwo Fundacja Innowacja, Warszawa 1995, s. 682-694.

⁴ H.H. Stevenson, J.C. Jarillo-Mossi, *Preserving Entrepreneurship as Companies Grow*, „Journal of Business Strategy” 1986, No. 10, Summer, s. 10.

⁵ Badanie przeprowadzone z wykorzystaniem wyszukiwarki Google, www.google.pl [dostęp: 08.11.2015].

⁶ <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=std/doc%282008%291> [dostęp: 02.11.2015].

⁷ T. Kraśnicka, *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2002, s. 75.

⁸ R. Ronstadt, *Entrepreneurship*, Lord Publishing, Dover MA 1984, s. 28.

⁹ I. Lichniak (red.), *Nauka o przedsiębiorstwie. Wybrane zagadnienia*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009, s. 71.

¹⁰ M. Bratnicki, *Refleksje teoretyczne nad przedsiębiorczością i przedsiębiorcami współczesnego biznesu*, „Przegląd Organizacji” 2001, nr 5, s. 9.

tego ważne okazuje się znalezienie obszarów wpływających na wzrost przedsiębiorczości i determinantów, które odgrywają tutaj kluczową rolę. Wyróżnić można trzy główne grupy czynników wpływających na rozwój przedsiębiorczości. Pierwsza grupa to czynniki ekonomiczne, technologiczne, kulturowe, które obejmują m.in. możliwość gromadzenia kapitału czy dostęp do technologii. Druga grupa determinant wynika z uregulowań administracyjno-prawnych państwa mających wpływ na działalność gospodarczą firm. Trzecia grupa natomiast to czynniki związane z konkurencją na rynku, na którym działają przedsiębiorcze organizacje¹¹. F.N. Kruger¹² podkreśla, że postrzeganie szans w otoczeniu wpływa nie tylko na zachowania przedsiębiorcze, ale również na postrzeganie własnych możliwości przez potencjalnego przedsiębiorcę. Jego zamiary oraz możliwości w połączeniu z warunkami otoczenia mogą mieć znaczenie przy zachowaniach przedsiębiorczych. Okazuje się, że sama kariera przedsiębiorcy, w tym jej dynamika, wynika z szerokiego spektrum przyczyn, co z kolei ma swoje odzwierciedlenie w poziomie rozwoju przedsiębiorczości w danej gospodarce¹³.

A. Jędruchiewicz¹⁴ podkreśla, że do najważniejszych uwarunkowań przedsiębiorczości należą determinanty, które można podzielić na czynniki:

- społeczne – postawy ludzkie, które w danym społeczeństwie uważane są za istotne w osiągnięciu sukcesu, oraz takie, które ułatwiają w nim funkcjonowanie;
- psychologiczne – cechy umysłowe, które posiada każdy człowiek; dane są każdemu z chwilą urodzenia i/lub wynikają z wychowania i pracy nad sobą;
- prawne – jakość i ilość przepisów prawnych regulujących działalność gospodarczą; ekonomiści dowodzą, że proste i przejrzyste prawo lepiej sprzyja powstawaniu i rozwijaniu przedsiębiorstw niż prawo zawile i niezrozumiałe;
- instytucjonalne – sprawność działania instytucji, które mają wpływ na gospodarkę; uchwalenie najlepszego prawa niewiele zmieni, gdy nie zmieni się jakość działania instytucji publicznych – to one prowadzą wiele spraw związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstwa, m.in. rejestrują firmy, wydają różnego rodzaju zgody i pozwolenia, przeprowadzają wszelkie kontrole;
- techniczne – rozwój infrastruktury technicznej; słaby stan i rozwój tej infrastruktury stwarza fizyczne bariery w sprawnym alokowaniu czynników wytwórczych i pobudzaniu inwestycji prywatnych;
- makroekonomiczne – wielkości ekonomiczne, które mają wpływ na wszelkie podmioty oraz na procesy w gospodarce; w uwarunkowaniach makroekonomicznych wpływających na rozwój przedsiębiorczości główną rolę odgrywają czynniki związane z aktualną polityką gospodarczą; jest ona prowadzona za pomocą polityki monetarnej

¹¹ T. Mendel, *Kształtowanie potencjału współczesnego menadżera*, Wydawnictwo WSzMiZ, Leszno 1999, s. 16.

¹² F.N. Kruger, *The cognitive Infrastructure of Opportunities Emergence, Entrepreneurship*, "Theory & Practice" 2000, No 1.

¹³ P. Tomski, *Entrepreneurship as a Career Choice. The Empirical Perspective*, "Polish Journal of Management Studies" 2014, Vol. 9, s. 244-253.

¹⁴ A. Jędruchiewicz, *Makroekonomiczne uwarunkowania przedsiębiorczości*, „*Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw*” 2011, nr 3, s. 18-19.

i fiskalnej, a działania te wzmacniają lub osłabiają rozwój prywatnej inicjatywy poprzez pośredni i/lub bezpośredni wpływ na czynniki podażowe i popytowe.

Ważną rolę w procesie przedsiębiorczości zarówno wśród nowych firm, jak i już istniejących na rynku odgrywają innowacje¹⁵. Jak podkreślają J.M. Sahut oraz M. Peris-Ortiz¹⁶, przedsiębiorczość, innowacje i sektor małych przedsiębiorstw to obszary badawcze, które nawzajem się przeplatają i posiadają wspólny wymiar zarówno społeczny, jak i gospodarczy i naukowy. Warunkiem rozwoju przedsiębiorczości, szczególnie sektora MSP, są innowacje. S. Shane¹⁷ podkreśla, że innowacje to zasadniczy i charakterystyczny czynnik wpływający na przedsiębiorczość, a znalezienie okazji dla przyszłych przedsiębiorców i wykorzystanie istniejących zasobów wpływa na wzrost przedsiębiorczości. Zdaniem J.L. Woolley i R.M. Rottner¹⁸ innowacje i przedsiębiorczość muszą iść w parze, tak aby wielowymiarowość rozwoju mogła współgrać z otoczeniem przedsiębiorstwa. Przeglądając literaturę tematu, można również odnaleźć stwierdzenia, że innowacje nie muszą wpływać na przetrwanie firm, ale stanowią często o ich powstaniu. Na przetrwanie przedsiębiorstw mają z kolei wpływ między innymi czynniki związane z osobą przedsiębiorcy, a mianowicie jego wiek, wykształcenie, doświadczenie zawodowe¹⁹ czy inne czynniki, takie jak np. możliwości finansowe²⁰. Pozytywny wpływ na przedsiębiorczość ma również bliskość miasta i infrastruktury²¹ oraz wielkość miasta²², w tym przypadku okazuje się, że w większych miastach odnotowuje się wyższy wskaźnik przedsiębiorczości niż w miastach mniejszych. Przedsiębiorstwa posiadające zdolność utrzymania się na rynku w dłuższym okresie cechuje duża dynamika wzrostu, będąca efektem poszukiwania przez przedsiębiorstwa m.in. niezbędnych zasad organizujących proces podejmowania decyzji oraz optymalizacja go, integrowanie współpracowników, jak również tworzenie wartości, co wpływa na proces konkurowania na rynku²³.

W Polsce postawy przedsiębiorcze wpływające na poziom przedsiębiorczości, na tle innych rajów Unii Europejskiej, są dość dobrze oceniane²⁴. Jednak widać, że polscy

¹⁵ M. Okręglika, *Internal Innovativeness and Management of Current Finances of Enterprises in Poland*, [in:] M.H. Bilgin, H. Danis, E. Demir, U. Can (eds.), *Business Challenges in the Changing Economic Landscape*, "Springer International Publishing" 2016, Vol. 1, s. 225-237; M. Smolarek, *Planowanie strategiczne w małej firmie*, Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec 2008, s. 58-62.

¹⁶ J.M. Sahut, M. Peris-Ortiz, *Small business, innovation, and entrepreneurship*, "Small Business Economics" 2014, Vol. 42, No. 4, s. 663-668.

¹⁷ S. Shane, *Reflections on the 2010 AMR decade Award: Delivering on the promise of entrepreneurship as a field of research*, "Academy of Management Review" 2012, Vol. 37(1), s. 10-20.

¹⁸ J.L. Woolley, R.M. Rottner, *Innovation policy and nanotechnology entrepreneurship*, "Entrepreneurship Theory and Practice" 2008, Vol. 32(5), s. 791-811.

¹⁹ A. Lemańska-Majdzik, *Czynniki sukcesu firm...*, s. 137-155.

²⁰ M. Smolarek, *Wybrane aspekty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie” 3/2015, s. 23-38; M. Smolarek, J. Dzieńdziora, *Wybrane zewnętrzne źródła finansowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie”, 2/2011, s. 7-25.

²¹ J. Brüderl, P. Preisendörfer, *Network support and the success of newly founded businesses*, "Small Business Economics" 1998, Vol. 10(3), s. 213-225.

²² M. Belitski, J. Korosteleva, *Entrepreneurial activity across European cities*, "Frontiers of Entrepreneurship Research" 2010, Vol. 30(4), <http://digitalknowledge.babson.edu/fer/vol30/iss4/12/> [dostęp: 30.11.2015].

²³ B. Ziółkowska, *Zarządzanie procesami tworzenia wartości w przedsiębiorstwie. Perspektywa wirtualizacji*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2013, s. 64.

²⁴ *Global Entrepreneurship Monitor Polska. Raport z badań 2013*, Warszawa 2014, s. 44-52.

przedsiębiorcy dość rzadko dostrzegają szanse przedsiębiorcze, co jest podstawą wzrostu przedsiębiorczości, i boją się porażki. Bardzo duża grupa firm w Polsce zakładana jest z przymusu, co oznacza, że osoby zakładające firmy nie są przedsiębiorcze, ale robią to z konieczności, wykorzystując wsparcie finansowe oferowane dla nowych przedsiębiorców. Przedsiębiorstwa takie zazwyczaj nie utrzymują się długo na rynku poza wymaganym okresem, w związku z finansowaniem zewnętrznym, dlatego w Polsce występuje dość wysoki odsetek zaprzestania prowadzenia działalności (tabela 1).

Tabela 1. Mocne i słabe strony przedsiębiorczości w Polsce

Table 1. Strengths and weaknesses of entrepreneurship in Poland

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> – wysokie intencje przedsiębiorcze, – wysoka samoocena wiedzy przedsiębiorczej, – dobra ścieżka kariery 	<ul style="list-style-type: none"> – niskie umiejętności dostrzegania szansy biznesowej, – duży strach przed porażką, – niski statut społeczny przedsiębiorców, – bardzo wysoki odsetek firm zakładanych z konieczności, – stosunkowo niewiele firm dojrzałych

Źródło: opracowanie na podstawie: S. Gostkowska-Dźwig, M. Mrozik, *Wybrane problemy polskiej przedsiębiorczości i konkurencyjności w świetle porównań międzynarodowych*, [w:] H. Kościelniak (red.), *Wyzwania przedsiębiorczości*, Sekcja Wydawnictw Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2014, s. 64-71.

Wspieranie pozytywnych postaw społecznych i indywidualnych w zakresie przedsiębiorczości oraz środowisko sprzyjające przedsiębiorczości stanowią istotne czynniki zwiększania poziomu aktywności przedsiębiorczej w gospodarce. W Polsce, jak wskazuje raport²⁵, występuje potrzeba stymulowania przedsiębiorczości wynikająca z trudności na rynku pracy i stale wysokiego poziomu bezrobocia.

3. Przedsiębiorczość – rozwój przedsiębiorstw sektora MSP w województwie śląskim

Według raportu OECD²⁶ koncepcja pomiaru przedsiębiorczości wiąże się z ludźmi przedsiębiorczymi, którzy wykazują chęć do podjęcia ryzyka z nowymi lub innowacyjnymi pomysłami i zaczynają interesy typu small business. Są to również pomiary związane z czynnikami stanowiącymi przeszkody przedsiębiorczości, które zniechęcają do rozpoczęcia jej uprawiania. Namacalne pomiary przedsiębiorczości są związane z ilością

²⁵ *Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz polityka przedsiębiorczości w Polsce. Przegląd OECD-Polska, Centrum Przedsiębiorczości Małych i Średnich Przedsiębiorstw i Rozwoju Lokalnego, Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu, Radom 2012, s. 40.*

²⁶ <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=std/doc%282008%291> [dostęp: 02.11.2015].

firm powstających, którym sprzyja globalizacja, większa specjalizacja i outsourcing, oraz ilością firm upadających z uwagi na silną konkurencję. O poziomie przedsiębiorczości świadczy również liczba firm, które rozwinęły się na rynku poprzez m.in. zwiększenie zasięgu działalności, wzrost liczby klientów, prowadzenie działalności w nowych i na większych obszarach lub znalezienie niszy rynkowej.

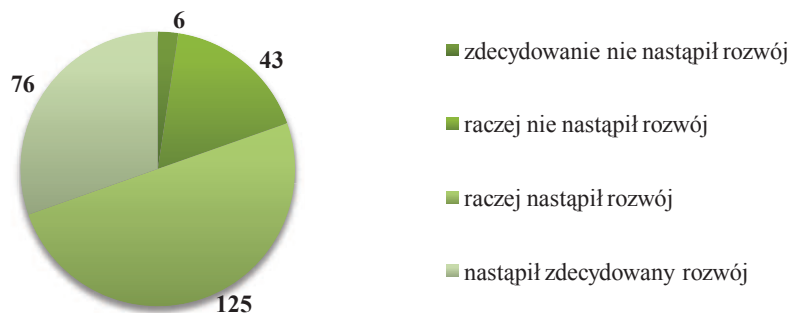
Dla potrzeb niniejszego opracowania przeprowadzone zostały badania własne, które miały na celu określenie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w województwie śląskim. Dobór próby badawczej miał charakter celowy. Badanie przeprowadzone zostało w okresie XI 2015 – I 2016 roku na grupie 250 przedsiębiorstw zaliczanych według wielkości zatrudnienia do sektora małych i średnich przedsiębiorstw.

Narzędziem badawczym był kwestionariusz ankiety składający się z 24 zamkniętych i półotwartych pytań oraz metryczki. Ankieta była anonimowa, co zachęciło badanych do wyrażania opinii na temat rozwoju ich przedsiębiorstw.

Badana próba nie była w pełni reprezentatywna, stąd badanie należy traktować jako badanie wstępne, służące dalszemu poznaniu problemu w przyszłości poprzez przeprowadzenie badań reprezentatywnych. W badaniu wyróżniono 164 mikrofirmy zatrudniające od 0 do 9 pracowników, co stanowiło prawie 66% badanych przedsiębiorstw, 67 małych firm zatrudniających od 10 do 49 pracowników (27% wskazań) oraz 19 średnich przedsiębiorstw, zatrudniających od 50 do 249 pracowników. Okazuje się, że 54% wszystkich badanych firm to firmy rodzinne, których przedsiębiorcy zadeklarowali, że w firmie pracuje co najmniej dwóch członków rodziny, przy czym przynajmniej jeden z nich jest w zarządzie firmy lub jest jej właścicielem. Większość właścicieli badanych firm to mężczyźni, stanowili oni 69% respondentów.

Na podstawie przeprowadzonych badań okazało się, że w przypadku 80% przedsiębiorstw sektora MSP nastąpił rozwój, w tym w przypadku dokładnie w 50% nastąpił zdecydowany rozwój, zdaniem respondentów – w ostatnich trzech latach działalności firmy. Sytuację tę opisują właściciele firm lub ich menadżerowie, określając, że rozwój jest zauważalny i wpływa pozytywnie na pozycję konkurencyjną na rynku. W przypadku 20% badanych przedsiębiorstw sektora MSP taki rozwój przedsiębiorstw nie nastąpił (rys. 1).

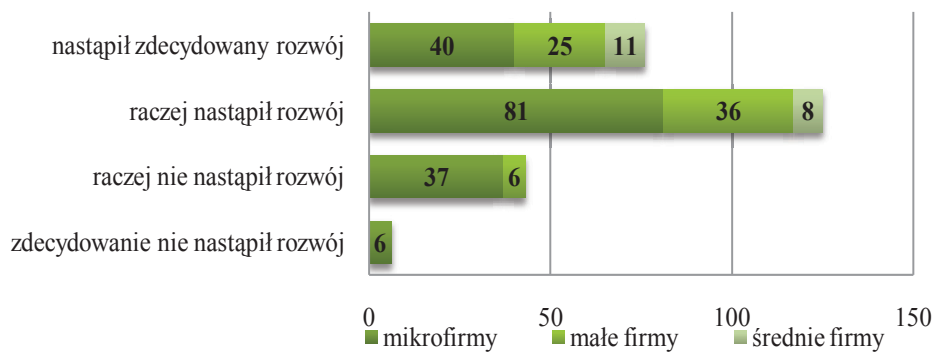
Rysunek 1. Ocena rozwoju firmy w ciągu ostatnich 3 lat w województwie śląskim (n=250)
 Figure 1. Evaluation of the development of a company within the last 3 years in Silesian Voivodeship (n=250)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Największy rozwój przedsiębiorstw nastąpił w grupie mikrofirm; jest to grupa przedsiębiorstw, która najsilniej narażona jest na zmiany otoczenia i poziom konkurencyjności na rynku, jedynie w przypadku 6 mikrofirm respondenci deklaruowali, że rozwój raczej nie nastąpił (rys. 2). Co ciekawe, w grupie średnich firm wszyscy badani przedsiębiorcy deklaruowali, że w ostatnich 3 latach działalności firmy nastąpił rozwój, aczkolwiek ta właśnie grupa jest reprezentowana przez najmniejszą liczbę respondentów objętych badaniem.

Rysunek 2. Ocena rozwoju firmy w ciągu ostatnich 3 lat w województwie śląskim ze względu na wielkość firmy (n=250)
 Figure 2. Evaluation of the development of a company within the last 3 years in Silesian Voivodeship in terms of the size of the company (n=250)

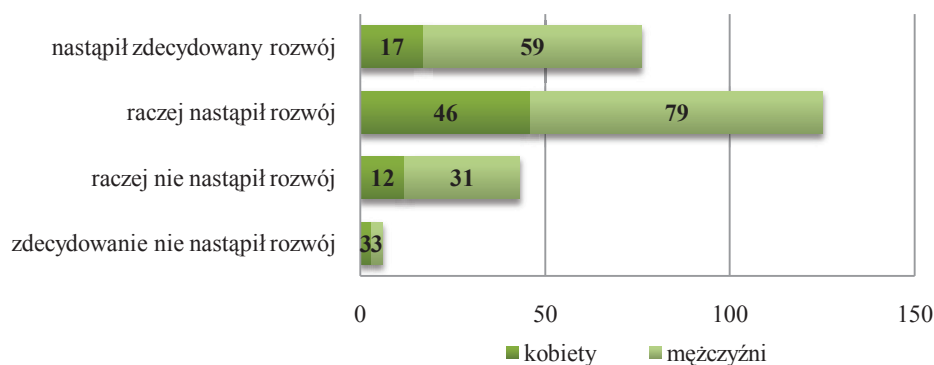
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Struktura płci badanych respondentów potwierdza deklaracje respondentów odnośnie do rozwoju ich firmy (69% to mężczyźni). Na podstawie badań okazało się, iż przedsiębiorcy – mężczyźni – częściej deklarują rozwój ich przedsiębiorstw w ostatnich trzech latach w porównaniu do przedsiębiorców kobiet (rys. 3).

Rysunek 3. Ocena rozwoju firmy w ciągu ostatnich 3 lat w województwie śląskim ze względu na płeć właściciela firmy (n=250)

Figure 3. Evaluation of the development of a company within the last 3 years in Silesian Voivodeship in terms of the sex of the company's owner (n=250)

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Przedstawione wyniki nie potwierdzają ogólnych tendencji, które w ostatnich latach wskazują na wysoki wskaźnik przedsiębiorczych kobiet, które prowadzą własne firmy i odnoszą sukcesy. Wynikać to może ze specyfiki badanych przedsiębiorstw i faktu, iż są to firmy dość długo funkcjonujące na rynku, a wzrost przedsiębiorczości wśród kobiet dotyczy firm młodych lub wchodzących na rynek.

Tabela 2. Dynamika rozwoju sektora MSP w okresie ostatnich 3 lat w województwie śląskim (n=250)

Table 2. Dynamics of the development of the SME sector within the last 3 years in Silesian Voivodeship (n=250)

Dynamika rozwoju	Średnia*	Min.	Max.	Odchylenie standardowe
w stosunku do głównych konkurentów na rynku	2,19	1,00	3,00	0,47
w stosunku do całej branży	2,03	1,00	3,00	0,51
w stosunku do oczekiwań właścicieli	1,97	1,00	3,00	0,69

* 1 – niższa dynamika w okresie ostatnich 3 lat; 2 – porównywalna; 3 – wyższa

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Na podstawie przeprowadzonych badań okazało się, że przedsiębiorstwa sektora MSP deklarowały rozwój w ciągu ostatnich 3 lat w porównaniu z wcześniejszym okresem prowadzenia działalności gospodarczej; dotyczy to rozwoju w stosunku do głównych konkurentów na rynku, całej branży, jak i oczekiwań właścicieli. Badania wskazują jednak, iż w stosunku do głównych konkurentów deklarowany rozwój przedsiębiorstw jest nieco większy niż w przypadku oczekiwań właścicieli firm (tabela 2). Oczekiwania badanych przedsiębiorców były wyższe wobec uzyskanych efektów i rozwoju przedsiębiorstw na rynku.

Podsumowanie

Celem niniejszego artykułu było pokazanie istoty przedsiębiorczości w aspekcie jej uwarunkowań oraz określenie rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w województwie śląskim. Na podstawie przeprowadzonych badań okazało się, że: w przypadku 80% przedsiębiorstw sektora MSP nastąpił rozwój, w tym w przypadku 50% firm nastąpił zdecydowany rozwój w ostatnich trzech latach działalności firmy;

- rozwój firm jest zauważalny i wpływa pozytywnie na pozycję konkurencyjną na rynku;
- rozwój badanych przedsiębiorstw był porównywalny w ciągu ostatnich 3 lat z okresem wcześniejszym; dotyczy to rozwoju w stosunku do głównych konkurentów na rynku, całej branży, jak i oczekiwań właścicieli;
- największy rozwój przedsiębiorstw nastąpił w grupie mikrofirm;
- częściej rozwój przedsiębiorstw następował w grupie przedsiębiorców – mężczyzn w porównaniu do grupy przedsiębiorców – kobiet;
- w przypadku 20% badanych przedsiębiorstw sektora MSP rozwój przedsiębiorstw nie nastąpił.

Prezentowane w opracowaniu wyniki badań stanowią jedynie wycinek przeprowadzonych badań empirycznych. Warto rozważyć przeprowadzenie podobnych badań wśród większej populacji celem znalezienia prawidłowości i wskazania rekomendacji dla rozwijających się przedsiębiorstw wpływających na wzrost poziomu przedsiębiorczości w Polsce.

Bibliografia

- Belitski M., Korosteleva J., *Entrepreneurial activity across European cities*, "Frontiers of Entrepreneurship Research" 2010, Vol. 30(4), <http://digitalknowledge.babson.edu/fer/vol30/iss4/12/>.
- Bratnicki M., *Refleksje teoretyczne nad przedsiębiorczością i przedsiębiorcami współczesnego biznesu*, „Przegląd Organizacji” 2001, nr 5.
- Brüderl J., Preisendörfer P., *Network support and the success of newly founded businesses*, "Small Business Economics" 1998, Vol. 10(3).
- Duraj J., Papiernik-Wojdera M., *Przedsiębiorczość i innowacyjność*, Difin, Warszawa 2010.
- Dyduch W., *Pomiar przedsiębiorczości organizacyjnej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2008.
- Global Entrepreneurship Monitor Polska*. Raport z badań 2013, Warszawa 2014.
- Gostkowska-Dźwig S., Mroziński M., *Wybrane problemy polskiej przedsiębiorczości i konkurencyjności w świetle porównań międzynarodowych*, [w:] H. Kościelniak (red.), *Wyzwania przedsiębiorczości*, Sekcja Wydawnictw Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2014.
- <http://www.oecd.org/officialdocuments/publicdisplaydocumentpdf/?doclanguage=en&cote=std/doc%282008%291>.
- https://www.google.pl/?gws_rd=ssl#q=przedsi%C4%99biorczo%C5%9B%C4%87
- Jędruchiewicz A., *Makroekonomiczne uwarunkowania przedsiębiorczości*, „Ekonomika i Organizacja Przedsiębiorstw” 2011, nr 3.

- Kraśnicka T., *Koncepcja rozwoju przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2002.
- Kruger F.N., *The cognitive Infrastructure of Opportunities Emergence*, "Entrepreneurship: Theory & Practice" 2000, No 1.
- Lemańska-Majdzik A., *Czynniki sukcesu firm powstałych w wyniku samozatrudnienia*, Sekcja Wydawnictwa Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2009.
- Lichniak I., *Nauka o przedsiębiorstwie. Wybrane zagadnienia*, Szkoła Główna Handlowa, Warszawa 2009.
- Małe i średnie przedsiębiorstwa oraz polityka przedsiębiorczości w Polsce. Przegląd OECD-Polska*, Centrum Przedsiębiorczości Małych i Średnich Przedsiębiorstw i Rozwoju Lokalnego, Instytut Technologii Eksploatacji – PIB w Radomiu, Radom 2012.
- Mendel T., *Kształtowanie potencjału współczesnego menadżera*, Wydawnictwo WSzMiZ, Leszno 1999.
- Okreglicka M., *Internal Innovativeness and Management of Current Finances of Enterprises in Poland*, [in:] M.H. Bilgin, H. Danis, E. Demir, U. Can (eds.), *Business Challenges in the Changing Economic Landscape*, "Springer International Publishing" 2016, Vol. 1.
- Pomykało W. (red.), *Encyklopedia biznesu*, Wydawnictwo Fundacja Innowacja, Warszawa 1995.
- Ronstadt R., *Entrepreneurship*, Lord Publishing, Dover MA 1984.
- Sahut J.M., Peris-Ortiz M., *Small business, innovation, and entrepreneurship*, "Small Business Economics" 2014, Vol. 42, No 4.
- Shane S., *Reflections on the 2010 AMR decade Award: Delivering on the promise of entrepreneurship as a field of research*, "Academy of Management Review" 2012, Vol. 37(1).
- Smolarek M., Dzieńdziora J., *Wybrane zewnętrzne źródła finansowania rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas. Zarządzanie” 2/2011.
- Smolarek M., *Planowanie strategiczne w małej firmie*, Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec 2008.
- Smolarek M., *Wybrane aspekty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw*, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Humanitas, Zarządzanie” 3/2015.
- Stevenson H.H., Jarillo-Mossi J.C., *Preserving Entrepreneurship as Companies Grow*, "Journal of Business Strategy" 1986, No 10.
- Tomski P., *Entrepreneurship as a Career Choice. The Empirical Perspective*, "Polish Journal of Management Studies" 2014, Vol. 9.
- Woolley J.L., Rottner R.M., *Innovation policy and nanotechnology entrepreneurship*, "Entrepreneurship Theory and Practice" 2008, Vol. 32(5).
- Ziółkowska B., *Zarządzanie procesami tworzenia wartości w przedsiębiorstwie. Perspektywa wirtualizacji*, Wydawnictwo Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2013.

Nota o Autorze:

Dr inż. Anna Lemańska-Majdzik – doktor nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu. Adiunkt w Katedrze Ekonomii, Inwestycji i Nieruchomości Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej. Zainteresowania badawcze autorki skupiają się wokół zagadnień związanych z zarządzaniem małymi i średnimi przedsiębiorstwami, ich rozwojem, jak również determinantami sukcesu przedsiębiorstw sektora MSP na rynku.

Anna Lemańska-Majdzik, Ph.D. Eng – Ph.D. in economics in the field of management studies. Assistant professor in the Department of Economics, Investments and Real Estate at the Faculty of Management of Częstochowa University of Technology. The author's scientific interests focus around issues connected with management of small and medium-sized enterprises, their development as well as success determinants of small and medium-sized enterprises on the market.

Kontakt/Contact:

dr inż. Anna Lemańska-Majdzik
Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
Katedra Ekonomii, Inwestycji i Nieruchomości
al. Armii Krajowej 36B
42-200 Częstochowa
e-mail:lemanska@zim.pcz.pl